

Kritische evaluatie van de journalistieke werkwijze bij Rampvlucht

De journalistieke werkwijze rond *Rampvlucht* is dubbel: positief is dat er hard is doorgewerkt op een moeilijk dossier en bewonerservaringen centraal staan, problematisch is de vermenging van thriller, documentaire en activistische framing waardoor selectieve en soms slecht-onderbouwde claims als “waarheid” gaan functioneren.^{[1][2]}

1. Sterke kanten: volharding en aandacht voor bewoners

De documentaire presenteert journalisten, politici en bewoners als mensen die “nooit hebben kunnen berusten in de gebrekkige waarheidsvinding van de overheid” en die jarenlang hebben gestreden voor meer openheid en betere zorg voor slachtoffers. In interviews wordt het belang benadrukt van kritische onderzoeksjournalistiek die macht controleert en de kloof tussen burgers en overheid blootlegt, waarbij parallellen worden getrokken met toeslagenaffaire en Groningen. Dit sluit aan bij een legitieme journalistieke taak: machtsmisbruik en falende zorg agenderen, zeker in een dossier dat lang als “afgehandeld” gold.^{[3][1]}

2. Vermenging van feit en fictie

De dramaserie is expliciet een “op werkelijkheid gebaseerde thriller” waarin de makers “feiten en fictie vrijelijk” hebben vermengd, wat met een disclaimer bij elke aflevering wordt gemeld. Tegelijk worden serie, documentaire, podcast en digitale reconstructie onder één merk *Rampvlucht* gepresenteerd als “nieuwe blik” op de ramp en “zoektocht naar de waarheid”, waardoor het onderscheid tussen drama en journalistiek voor veel kijkers vervaagt. Vanuit journalistieke optiek is dat riskant: emotioneel geladen, dramaturgisch materiaal krijgt zo de status van quasi-feiten, terwijl het publiek niet altijd meer ziet waar de creatieve vrijheid ophoudt.^{[2][4][5]}

3. Selectieve en overdreven claims

Kritiek van Pruis en andere onderzoekers richt zich op concrete claims in de *Rampvlucht*-communicatie en -documentaire, vooral over ziekten en “geheime archiefstukken”.^{[6][2]}

- KRO-NCRV spreekt over “honderden mensen [die] onverklaarbaar ziek” werden na de ramp, met allerlei somatische klachten en verhoogde kans op miskramen en kanker.^[2]

- Pruis wijst erop dat deze formulering niet wordt gedragen door “goed onderbouwd bewijs” en de bestaande medische onderzoeken, en daarom journalistiek onevenwichtig is.^[2]
- Ook het benadrukken van “geheime archiefstukken” suggereert een voortdurende doofpot, terwijl veel materiaal wél openbaar is gemaakt en in dossiers als dat van Pruis wordt gedigitaliseerd.^{[7][6]}

Een kernpunt in zijn evaluatie: toegang tot corrigerende informatie schept de plicht om formuleringen aan te passen; het uitblijven daarvan is “geen journalistieke noodzaak, maar een keuze”.^[2]

4. Eenzijdige framing en “Dekkeriaanse” blik

Pruis schrijft dat de KRO-NCRV-beeldvorming “geïnspireerd” lijkt door Vincent Dekkers narratief en spreekt van een “Dekkeriaans beïnvloed journalistiek verhaal” dat “opnieuw verwarring zaait” en “ongenuanceerd en zelfs onjuist” is. Historisch Nieuwsblad laat zien dat Dekker op technische punten eerder aantoonbaar onjuiste of sterk aangezette claims deed (bijvoorbeeld over wat vanuit de cockpit te zien was) en constateert dat hij vasthoudt aan complottheorieën ondanks tegenbewijs. Als een groot publiek project deze lijn vrijwel kritiekloos overneemt, ontstaat een journalistiek probleem: hoor en wederhoor op technisch en historisch vlak is dan onvoldoende zichtbaar, en complexe feiten worden in een al bestaand complotframe geperst.^{[8][6][2]}

5. Normen van journalistieke zorgvuldigheid

De Raad voor de Journalistiek benadrukt in zijn algemene richtlijnen het belang van:

- controleerbare bronvermelding;
- hoor en wederhoor bij ernstige beschuldigingen;
- het vermijden van tendentieuze, feitelijk onjuiste of misleidende weergaven.^[9]

Pruis stelt de vraag of *Rampvlucht* in strijd komt met journalistieke en omroep-ethiek, juist omdat het project:

- sterke suggesties van “onverklaarbaar ziek” en doofpotten doet zonder evenredig sterk bewijs;^[2]
- weinig ruimte geeft aan onderzoekers die complottheorieën met bronnen weerleggen;^[6]
- en vanuit één dominante interpretatie (“men wilde het boek sluiten, niet de waarheid weten”) het hele veld van eerdere onderzoeken en parlementaire enquête neerzet.^{[1][2]}

Een faire evaluatie is dan: *Rampvlucht* heeft journalistiek verdedigbare doelen (macht controleren, vergeten verhalen vertellen), maar de gekozen werkwijze – mix van thriller, activistische framing en

selectieve feitenpresentatie – schuurt met de norm van evenwichtige, transparante waarheidszoekende journalistiek.

1. <https://kro-ncrv.nl/rampvlucht-documentaire-terugblik-bijlmervliegramp>
2. <https://www.elal1862accidentinvestigation.nl/rampvlucht>
3. <https://studenten.com/blog/waarom-het-verhaal-van-de-bijlmerramp-na-30-jaar-nog-verteld-moet-woorden>
4. <https://kro-ncrv.nl/programmas/rampvlucht/rampvlucht-biedt-30-jaar-na-dato-een-unieke-inkijk-in-de-bijlmervliegramp>
5. <https://podcast.npo.nl/feed/rampvlucht.xml>
6. <https://www.historischnieuwsblad.nl/dossiers/bijlmerramp/>
7. <https://www.elal1862accidentinvestigation.nl>
8. <https://www.historischnieuwsblad.nl/vincent-dekker-houdt-vast-aan-complottheorieen/>
9. <https://rvdj.nl/assets/uploads/2024/01/Jaarverslag-2013.pdf>
10. <https://dspace.library.uu.nl/bitstreams/c7b6f76a-e278-469d-a3a4-8d0ab857c774/download>
11. <https://www.nporadio2.nl/nieuws/npo-radio-2/b9749dfb-273c-4de4-9405-2fdd1a466f3a/dertig-jaar-bijlmerramp-vincent-dekker-over-dramaserie-rampvlucht>
12. <https://www.facebook.com/OmroepPowNed/videos/vincent-dekker-over-rampvlucht-bijlmer-ik-ben-bedreigd/5356827644434673/>